

BE015

ทักษะทางการเงินกับครัวเรือนไทยที่มีหนี้เกินตัว

Financial Literacy and Thai Household Over-Indebtedness

ภรณ์กวิณฑ์ อัครบวรเกียรติ¹**บทคัดย่อ**

การจัดการการเงินส่วนบุคคลเป็นสินค้าและบริการที่ครัวเรือนผลิตขึ้นเองโดยนำทักษะทางการเงิน ซึ่งเป็นทุนมนุษย์ประเภทหนึ่งมาใช้ในการจัดสรรเงินได้ผ่านวิธีต่างๆ ที่เหมาะสมกับข้อจำกัดด้านงบประมาณ และเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดของครัวเรือน ทั้งนี้ การจัดการการเงินส่วนบุคคลที่เหมาะสมช่วยให้ครัวเรือนจัดสรรเงินได้ให้เพียงพอต่อการรักษาระดับการบริโภคให้สม่ำเสมอและมีความกินดีอยู่ดีตลอดชีวิต ในทางตรงกันข้ามหากครัวเรือนขาดการจัดการการเงินส่วนบุคคลที่เหมาะสมครัวเรือนจะประสบปัญหาในการจัดสรรเงินได้ให้เพียงพอต่อการรักษาความกินดีอยู่ดีของครัวเรือนทำให้ครัวเรือนต้องนำเงินได้ในวันข้างหน้ามาใช้รักษาระดับความกินดีอยู่ดีในวันนี้ผ่านการกู้ยืม ส่งผลให้ครัวเรือนมีเงินได้ในวันข้างหน้าลดลงจากภาระชำระคืนหนี้ และเมื่อครัวเรือนมีภาระในการชำระคืนหนี้ในวันข้างหน้า ครัวเรือนจะมีเงินได้ในการบริโภคในวันข้างหน้าลดลงไปอีก จึงมีโอกาสที่ครัวเรือนต้องกู้ยืมเงินมาเพื่อรักษาระดับการบริโภคในวันข้างหน้าซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนมีภาระชำระคืนหนี้มากกว่าที่จะชำระคืนได้ ก่อให้เกิดปัญหาหนี้เกินตัว (Over-indebtedness) และท้ายที่สุดครัวเรือนไม่อาจรักษาระดับการบริโภคอย่างสม่ำเสมอไว้ได้ ความกินดีอยู่ดีของครัวเรือนจึงลดลง

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของครัวเรือนไทยที่มีหนี้เกินตัว และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการเงินของครัวเรือนไทยกับหนี้เกินตัว บนพื้นฐานของสมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Hypothesis) และทฤษฎีการจัดสรรเวลาของครัวเรือน (Theory of the Allocation of Time) โดยใช้ข้อมูลภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนไทยที่รวบรวมโดยสถิติจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ การศึกษานี้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทั่วไปของครัวเรือนกับองค์ประกอบของทักษะทางการเงิน ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการมีหนี้เกินตัวกับทักษะทางการเงิน จากการศึกษา พบว่าความรู้ทางการเงินเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการมีหนี้เกินตัว

คำสำคัญ : ทักษะทางการเงิน, หนี้เกินตัว, การจัดการการเงินส่วนบุคคล, การผลิตสินค้าและบริการภายในครัวเรือน

¹คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สาขาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Abstract

Personal finance is a commodity that was produced by household under the budget and time constrained. Household use a financial literacy as human capital to appropriately allocate income and smooth consumption over the lifetime, well-being. Whereas, household who cannot appropriately allocated income, must borrow their future income to smooth their present consumption. If household always borrow, finally they will confront with a never-ending repayment their debt, the over-indebtedness cause household to face tough consumption and their well-being falls. This research aimed to answer what are the over-indebtedness household character and to prove a correlation between household financial literacy and over-indebtedness. The ground theory in this research are the life cycle hypothesis and the theory of the allocation of time. The study used a secondary data from The National Statistical Office. The financial literacy in this study includes: a financial knowledge, a financial behavior and a financial attitude. The research found that the financial knowledge only have a negative correlation with over-indebtedness

Keywords : Financial Literacy, Over-indebtedness, Personal finance, Household Production

1. บทนำ

บุคคลเมื่อเกิดมามีเป้าหมายในชีวิตคือการมีชีวิตที่ดี (Well Being) อย่างยั่งยืน ในทางเศรษฐศาสตร์ความสุขหรือความอยู่ดีกินดีสะท้อนจากอรรถประโยชน์ที่ครัวเรือนได้รับจากการบริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอตลอดชีวิต ซึ่งสินค้าและบริการต่าง ๆ ใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน ทำให้ครัวเรือนใช้เวลาส่วนหนึ่งไปกับการทำงาน เพื่อให้มีรายได้มาใช้ในการ

การจับจ่ายสินค้าตลาด (Market goods) และใช้เวลาอีกส่วนหนึ่งไปกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในครัวเรือน โดยกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครัวเรือน ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหาร การนอนหลับพักผ่อน การเลี้ยงดูบุตร ล้วนเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่ทำให้มีความสุขแก่ครัวเรือนและไม่มีขายในตลาด แต่ครัวเรือนเป็นผู้ผลิตขึ้นมาเอง เรียกว่าสินค้าและบริการต่าง ๆ ในครัวเรือน (Commodities) ซึ่งการผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ ในครัวเรือน ใช้สินค้าตลาดและเวลาเป็นปัจจัยในการผลิต ภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณและเวลา

จากสมมติฐานว่าวิถีชีวิตครัวเรือนมีระดับเงินได้ไม่แน่นอน ในช่วงวัยศึกษาและช่วงเริ่มทำงาน

ครัวเรือนมีเงินได้ต่ำกว่าระดับการบริโภค และเมื่อเข้าสู่กำลังแรงงานอย่างเต็มตัวเงินได้ของครัวเรือนจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจนถึงจุดสูงสุดก่อนจะค่อย ๆ ลดลงจนกระทั่งเงินได้ของครัวเรือนอยู่ต่ำกว่าระดับความการบริโภคอีกครั้งหนึ่งในวัยเกษียณอายุการทำงาน ครัวเรือนจึงมีเงินได้ที่ไม่แน่นอนและมีอย่างจำกัด รวมไปถึงครัวเรือนยังมีข้อจำกัดด้านเวลา แต่ครัวเรือนต้องการความกินดีอยู่อย่างสม่ำเสมอตลอดช่วงชีวิต ทำให้ครัวเรือนต้องจัดสรรเงินได้ที่มีอย่างจำกัดและเข้ามาอย่างไม่สม่ำเสมอให้เพียงพอต่อการบริโภคอย่างสม่ำเสมอของครัวเรือน ผ่านการจัดการการเงินส่วนบุคคล (Personal finance) การจัดการการเงินส่วนบุคคลทำให้ครัวเรือนมีเงินได้เพียงพอต่อการรักษาระดับการบริโภคทั้งในวันนี้และวันข้างหน้า โดยการจัดการการเงินส่วนบุคคลครอบคลุมตั้งแต่การตัดสินใจเลือกอาชีพ เรื่องในชีวิตประจำวัน เช่น การทำบัญชีรับ-จ่าย รวมไปถึงการวางแผนที่มีระยะเวลามากกว่าหนึ่งปีหรือแผนระยะกลาง รวมถึงแผนการระยะยาวมาก เช่น แผนการเกษียณอายุการทำงาน ซึ่งผลจากการผลิตการจัดการการเงินส่วนบุคคลของแต่ละครัวเรือนต่างกัน บางครัวเรือนมีการออมที่เพียงพอจนประสบความสำเร็จในการรักษาความกินดีอยู่ดีอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่บางครัวเรือนอาจขาดการออมและมีภาระหนี้สินทำให้ครัวเรือนล้มเหลวในการรักษาความกินดีอยู่ดีอย่างสม่ำเสมอ ผลจากการจัดการทางการเงินส่วนบุคคลที่ต่างกัน เป็นผลมาจากความแตกต่างของระดับทักษะทางการเงิน (Financial literacy) ทักษะทางการเงิน เป็นทุนมนุษย์ประเภทหนึ่งที่เป็นนามธรรม เป็นการผสมระหว่างความตระหนักรู้ (awareness) ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) ทศนคติ (attitude)

และพฤติกรรม (behavior) ที่จำเป็นสำหรับการตัดสินใจทางการเงินที่ถูกต้องเข้าไว้ด้วยกัน (Organization for Economic Co-operation and Development; OECD, 2011) โดยครัวเรือนที่มีทักษะทางการเงินมีวิธีการจัดการการเงินส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับข้อจำกัดของตน มากกว่าครัวเรือนที่ขาดทักษะทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยสำรวจทักษะทางการเงินของครัวเรือนไทย เมื่อ พ.ศ.2556 โดยวัดระดับทักษะทางการเงินจาก 1) ความรู้ทางการเงิน 2) พฤติกรรมทางการเงิน และ 3) ทศนคติทางการเงิน ผลการสำรวจพบว่าคุณภาพทักษะทางการเงินของครัวเรือนไทยอยู่ที่ร้อยละ 58.5 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศในองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development; OECD)

สถานการณ์หนี้ครัวเรือนของไทยช่วง พ.ศ.2550-2558 เมื่อปี 2550 จำนวนครัวเรือนไทยมีหนี้คิดเป็นร้อยละ 63.3 ของครัวเรือนไทยทั้งหมด ต่อมาในปี 2558 จำนวนครัวเรือนไทยที่มีหนี้คิดเป็นร้อยละ 51 ของครัวเรือนไทยทั้งหมด แต่ปริมาณหนี้ครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 136 แสดงให้เห็นว่าปริมาณหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนที่มีหนี้อยู่แล้วมีหนี้เพิ่มขึ้น ย่อมมีความเสี่ยงที่ครัวเรือนจะมีภาระการชำระคืนหนี้ที่มากเกินไปจนกระทบกับการรักษา ระดับความกินดีอยู่ดีของครัวเรือนในวันข้างหน้า อีกทั้งการกู้ยืมของครัวเรือนไทยส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมเพื่อการอุปโภคและบริโภคภายในครัวเรือน ซึ่งเป็นการกู้ยืมที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เมื่อพิจารณาร่วมกับสถานการณ์หนี้ครัวเรือนและระดับทักษะทางการเงินของครัวเรือนไทยที่มีคะแนนต่ำกว่ากลุ่ม

ประเทศ OECD อาจส่งผลให้ครัวเรือนไทยขาดทักษะทางการเงินที่เหมาะสมต่อการจัดการการเงินส่วนบุคคล และทำให้ความกินดีอยู่ดีลดลง

2. วัตถุประสงค์

1. ศึกษาลักษณะของครัวเรือนไทยที่มีหนี้เกินตัว
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการเงินกับของครัวเรือนไทยที่มีหนี้เกินตัว

3. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมของครัวเรือนอธิบายได้ด้วยสมมติฐานวัฏจักรชีวิต เนื่องจากครัวเรือนต้องการบริโภคอย่างสม่ำเสมอตลอดชีวิต แต่รายได้ของครัวเรือนไม่ได้เข้ามาอย่างสม่ำเสมอ ในวัยเรียนครัวเรือนมีเงินได้ต่ำกว่าระดับการบริโภค ทำให้เงินได้ที่มีไม่เพียงพอต่อการบริโภคครัวเรือนจึงจัดสรรเงินได้ของตนผ่านการกู้ยืมเงินในวันข้างหน้ามาใช้ในการบริโภคในวันนี้ และเมื่อเข้าสู่วัยทำงานครัวเรือนมีรายได้จากการทำงาน และเงินได้ของครัวเรือนค่อยๆ เพิ่มขึ้นจากผลผลิตการทำงานที่เพิ่มขึ้น ก่อนที่ผลผลิตการทำงานและเงินได้จะลดลงตามอายุที่มากขึ้น ในช่วงนี้เงินได้ของครัวเรือนมากกว่าระดับการบริโภคของครัวเรือน ครัวเรือนจึงมีการเก็บออมเงินผ่านวิธีการต่างๆ ไว้ในช่วงที่เกษียณอายุการทำงาน หากการจัดการการเงินของครัวเรือนมีความเหมาะสมกับข้อจำกัดของครัวเรือนครัวเรือนจะมีเงินได้เพียงพอต่อการบริโภคในทุกช่วงวัย ซึ่งการจัดการการเงินของครัวเรือนเกิดจากการใช้สินค้าตลาด ร่วมกับเวลาในการผลิต และทักษะทางการเงินในการผลิต ครัวเรือนที่มีทักษะทางการเงินมักมีการออม ความมั่งคั่ง มากกว่าครัวเรือน

ที่ขาดทักษะทางการเงิน อธิบายการจัดการการเงินของครัวเรือนได้ด้วยทฤษฎีการจัดการสรรเวลา ดังนี้

การจัดการการเงินส่วนบุคคล เป็นสินค้าและบริการที่ครัวเรือนผลิต และบริโภคเอง ครัวเรือนมีข้อจำกัดด้านเวลา เช่น 24 ชั่วโมงต่อวัน ครัวเรือนแบ่งเวลาออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกใช้กับการทำงานแลกกับค่าจ้างเพื่อนำไปซื้อสินค้าตลาดมาใช้ในการผลิตการจัดการการเงินส่วนบุคคล ร่วมกับเวลาอีกส่วนที่เหลืออยู่ ภายใต้ข้อจำกัดด้านเงินได้และเวลา หรือ ข้อจำกัดรายได้สมบูรณ์ (Full Income) โดยมีทักษะทางการเงินเป็นปัจจัยด้านทุนมนุษย์ที่ใช้ในการพัฒนาผลผลิตการผลิตของครัวเรือน ทำให้ครัวเรือนที่มีทักษะทางการเงินใช้สัดส่วนปัจจัยการผลิตน้อยกว่าครัวเรือนที่ขาดทักษะทางการเงิน ต้นทุนการผลิตการจัดการการเงินจึงต่ำกว่า ทำให้รายได้สมบูรณ์โดยเปรียบเทียบของครัวเรือนที่มีทักษะทางการเงินเพิ่มขึ้น ครัวเรือนที่มีทักษะทางการเงินจึงผลิตการจัดการการเงินส่วนบุคคลได้มากกว่าครัวเรือนที่ขาดทักษะทางการเงิน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ข้อมูลลักษณะของครัวเรือน ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส เงินได้ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2556 และใช้ข้อมูลทักษะทางการเงินจากการสำรวจพฤติกรรมกรรมการออมและการเข้าถึงบริการทางการเงินภาคครัวเรือน พ.ศ.2556 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ จำนวน 6,143 ครัวเรือน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายลักษณะของครัวเรือนไทยที่มีหนี้เกินตัว และใช้การประมาณการสมการถดถอย

เชิงเส้น (Linear Regression) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของทักษะทางการเงิน ได้แก่ ความรู้ พฤติกรรม และทัศนคติทางการเงิน กับระดับการศึกษาของครัวเรือน และใช้การประมาณการสมการถดถอยตามแบบจำลองโลจิสติก (Logistic Regression) ด้วยวิธีการประมาณค่าจากภาวะน่าจะเป็นสูงสุด

5. ผลการศึกษา

ครัวเรือนไทยที่มีหนี้เกินตัวคิดเป็นร้อยละ 12.83 ครัวเรือนที่มีหนี้เกินตัวมักมีลักษณะดังต่อไปนี้ หัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้ชายมักมีปัญหาหนี้เกินตัวมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนผู้หญิง (ร้อยละ 73.35 และร้อยละ 26.65 ตามลำดับ) หัวหน้าครัวเรือนที่แต่งงานแล้ว (ร้อยละ 81.85) หัวหน้าครัวเรือนที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมหรือต่ำกว่า

(ร้อยละ 56.22) ครัวเรือนที่มีเงินได้เฉลี่ยอยู่ในควินไทล์ที่ 1 (1,044-12,373 บาทต่อเดือน) (ร้อยละ 31.98) และหัวหน้าครัวเรือนมักประกอบอาชีพทำธุรกิจโดยไม่มีลูกจ้าง (ร้อยละ 56.14)

จากการประมาณการสมการถดถอยเชิงเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง องค์ประกอบต่าง ๆ ของทักษะทางการเงิน ได้แก่ ความรู้ พฤติกรรม และทัศนคติทางการเงิน กับ ลักษณะทั่วไปของครัวเรือน พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความรู้ทางการเงิน และทักษะทางการเงิน ในขณะที่หัวหน้าครัวเรือนที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมหรือต่ำกว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับพฤติกรรม และทัศนคติทางการเงิน โดยการศึกษาระดับอื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและทัศนคติทางการเงิน และแสดงผลจากการประมาณการสมการโลจิสติกดังตารางที่ 5.1

	ความรู้ทางการเงิน	พฤติกรรมทางการเงิน	ทัศนคติทางการเงิน	ทักษะทางการเงิน
อายุ	-0.0014558 (0.007)**	-0.0014116 (0.009)**	-0.0014288 (0.008)**	-0.001435 (0.008)**
เพศ	-0.0391525 (0.000)***	-0.0384588 (0.000)***	-0.0381509 (0.000)***	-0.0383308 (0.000)***
สถานภาพ(กลุ่มอ้างอิง : โสด)				
สมรส	0.0564611 (0.000)***	0.0568624 (0.000)***	0.0572699 (0.000)***	0.0569761 (0.000)***
หย่าร้าง	0.040785 (0.040)**	0.0412453 (0.038)**	0.0418632 (0.035)**	0.0413146 (0.038)**
หม้าย	0.0523316 (0.057)*	0.0540935 (0.050)*	0.0545196 (0.048)*	0.0534867 (0.052)*
ไม่ทราบสถานะ	0.0182889	0.0185515	0.0182961	0.0183689

	ความรู้ทางการเงิน	พฤติกรรมทางการเงิน	ทัศนคติทางการเงิน	ทักษะทางการเงิน
	(0.460)	(0.453)	(0.457)	(0.457)
เงินได้	-0.00000115 (0.000)***	-0.00000114 (0.000)***	-0.00000113 (0.000)***	-0.00000113 (0.000)***
ระดับการศึกษา(กลุ่มอ้างอิง : มัธยมศึกษาตอนต้น)				
ประถมนหรือต่ำกว่า	-0.0080446 (0.638)	-0.0431517 (0.058)**	-0.0202384 (0.218)	-0.0073027 (0.780)
มัธยมศึกษาตอนปลาย	-0.0270985 (0.162)	0.0177302 (0.569)	-0.0100817 (0.599)	-0.0248189 (0.355)
อนุปริญญา	-0.0709518 (0.004)**	0.0077395 (0.889)	-0.0405709 (0.131)	-0.0643798 (0.085)*
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	-0.039003 (0.245)	0.1403449 (0.191)	0.0274299 (0.430)	-0.0238181 (0.723)
อาชีพ (กลุ่มอ้างอิง : ลูกจ้างเอกชน)				
นายจ้าง	0.136108 (0.000)***	0.1352614 (0.000)***	0.1357084 (0.000)***	0.1357872 (0.000)***
ธุรกิจส่วนตัว	0.1064591 (0.000)***	0.1058891 (0.000)***	0.1058249 (0.000)***	0.1063261 (0.000)***
แบบไม่มีลูกจ้าง				
ช่วยธุรกิจในครัวเรือน	0.1094278 (0.000)***	0.1084977 (0.000)***	0.1084138 (0.000)***	0.1091494 (0.000)***
ไม่ได้รับค่าจ้าง				
ลูกจ้างรัฐบาล	0.1014132 (0.000)***	0.1028582 (0.000)***	0.1027747 (0.000)***	0.1031867 (0.000)***
ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ	-0.0038636 (0.892)	-0.001855 (0.950)	-0.0018765 (0.949)	-0.0024947 (0.932)
แม่บ้าน	0.046056 (0.022)*	0.0458737 (0.022)*	0.0453462 (0.023)*	0.0457868 (0.022)*
หรือทำงานบ้าน				
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี	0.0015131 (0.765)	0.0016272 (0.748)	0.0016146 (0.749)	0.0014141 (0.780)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	-0.0126033 (0.114)	-0.0122354 (0.126)	-0.0120403 (0.132)	-0.0125698 (0.116)

	ความรู้ทาง การเงิน	พฤติกรรม ทางการเงิน	ทัศนคติทาง การเงิน	ทักษะทาง การเงิน
กรรมสิทธิ์ในบ้าน	0.0958781 (0.000)***	0.0957331 (0.000)***	0.0959135 (0.000)***	0.0960719 (0.000)***
ความรู้	-0.0084703 (0.088)*			
การศึกษา*ความรู้	0.0050584 (0.019)*			
พฤติกรรม		0.0049099 (0.290)		
การศึกษา*พฤติกรรม		-0.0020908 (0.290)		
ทัศนคติ			-0.0081427 (0.195)	
การศึกษา*ทัศนคติ			0.0011614 (0.628)	
ทักษะทางการเงิน				-0.002492 (0.387)
การศึกษา*ทักษะทางการเงิน				0.0010657 (0.389)

หมายเหตุ ค่าในวงเล็บคือค่า p-value

*,**,*** คือ มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90, 95 และ 99 ตามลำดับ

6. การอภิปรายผล

จากการประมาณการสมการโลจิสถระหว่างทักษะทางการเงินกับการมีหนี้เกินตัวของครัวเรือนพบว่าปัจจัยด้านอายุ เพศ เงินได้ การศึกษาระดับอนุปริญญา และความรู้ทางการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการมีหนี้เกินตัว กล่าวคือเมื่อหัวหน้าครัวเรือนมีอายุเพิ่มขึ้นจะมีโอกาสก่อหนี้เกินตัวลดลง ถ้าหัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้หญิงจะมี

โอกาสก่อหนี้เกินตัวลดลง และยิ่งหัวหน้าครัวเรือนสำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาโอกาสในการก่อหนี้เกินตัวลดลงเมื่อเทียบกับหัวหน้าครัวเรือนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รวมถึงความรู้ทางการเงิน ถ้าหัวหน้าครัวเรือนมีระดับความรู้ทางการเงินเพิ่มขึ้นจะมีโอกาสมีหนี้เกินตัวลดลง ในทางตรงกันข้ามพบว่าปัจจัยด้านอาชีพกรรมสิทธิ์ในบ้าน และตัวแปรการศึกษาคุณกับ

ความรู้ทางการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการก่อหนี้เกินตัว กล่าวคือ ถ้าครัวเรือนเป็นนายจ้าง หรือ ประกอบธุรกิจโดยไม่มีลูกจ้าง หรือ ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หรือ เป็นลูกจ้างรัฐบาล หรือเป็นแม่บ้านจะมีโอกาสก่อหนี้เกินตัวมากขึ้นเมื่อเทียบกับหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นลูกจ้างเอกชน ถ้าครัวเรือนมีกรรมสิทธิ์ในบ้านที่อยู่อาศัย ครัวเรือนมีโอกาสก่อหนี้เกินตัวมากขึ้นเนื่องจากการซื้อบ้านมักเป็นการกู้ยืมเงินจำนวนมาก และมีภาระชำระคืนหนี้ในระยะยาว ครัวเรือนจึงมีเงินได้ในวันข้างหน้าลดลงมากกว่าการกู้ยืมระยะสั้น ประกอบกับระดับทักษะทางการเงินของครัวเรือนไทยต่ำกว่ากลุ่มประเทศ OECD ครัวเรือนไทยมีการจัดการการเงินที่ด้อยกว่า โอกาสก่อหนี้เกินตัวของครัวเรือนไทยเพิ่มขึ้น ดังนั้นกรรมสิทธิ์ในบ้านจึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับหนี้เกินตัว นอกจากนี้ตัวแปรการศึกษาคุณกับความรู้ทางการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการก่อหนี้เกินตัว อาจมีสาเหตุจากกลุ่มหัวหน้าครัวเรือนที่ใช้ในการศึกษาคำนี้สำเร็จการศึกษาระดับประถมหรือต่ำกว่าเป็นจำนวนมากกว่าระดับการศึกษาอื่น ๆ รวมกันประมาณ 1.3 เท่า และหัวหน้าครัวเรือนที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมหรือต่ำกว่ามักได้คะแนนทางการเงินอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทำให้ผลของตัวแปรการศึกษาคุณกับความรู้ทางการเงินแสดงผลของการศึกษาระดับประถมหรือต่ำกว่า มากกว่าผลของความรู้ทางการเงิน

7. สรุปและข้อเสนอแนะ

ครัวเรือนที่มีทักษะทางการเงินมีแนวโน้มที่จะมีการจัดการการเงินส่วนบุคคลที่ดีกว่าครัวเรือนที่ขาดทักษะทางการเงิน ส่งผลให้ครัวเรือนมีเงินได้ที่

เพียงพอต่อการบริโภคอย่างสม่ำเสมอตลอดชีวิต ในขณะที่ครัวเรือนที่ขาดหรือมีทักษะทางการเงินต่ำกว่ามีแนวโน้มที่จะขาดการจัดการทางการเงินที่เหมาะสม ส่งผลให้ครัวเรือนเกิดปัญหาหนี้เกินตัว และมีเงินได้ไม่เพียงพอต่อการรักษาระดับการบริโภค ส่งผลให้ความกินดีอยู่ดีของครัวเรือนลดลง และจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าความรู้ทางการเงินเป็นองค์ประกอบของทักษะทางการเงินเพียงด้านเดียวที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการก่อหนี้เกินตัว ในขณะที่พฤติกรรมทางการเงินและทัศนคติทางการเงินไม่มีความสัมพันธ์กับการก่อหนี้เกินตัว และจากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินและการศึกษาพบว่าการศึกษาช่วยพัฒนาความรู้ทางการเงิน ดังนั้นภาครัฐควรส่งเสริมการสร้างความรู้ทางการเงินให้แก่คนไทย ผ่านทางการศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์

8. เอกสารอ้างอิง

1. Anderloni. Luisa and Vandone. Daniela. (2008). **Household Over-Indebtedness in the Economic Literature.** State University of Milan.
2. Garman. E Thomas and Fogue. E Raymond. (2008). **Personal Finance.** 9th. Boston : Houghton Mifflin Company.
3. Gary. S Becker. (1965). **A Theory of the Allocation of Time.** : The Economic Journal.
4. Hilgert. A Marianne, and Jeanne. M Hogarth and Beverly. G Sondra. (2003). **Household Financial Management:**

- The Connection between Knowledge and Behavior. : Federal Reserve Bulletin
5. Lusardi. A and Beeler. (2007). **Financial Literacy and Retirement Planning: New Evidence from the Rand American Life Panel.** : The Michigan Retirement Research Center.
 6. Lusardi. A and Mitchell. S Olivia. (2003). **The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence.** :The National Bureau of Economic Research.
 7. Lusardi. A and Mitchell. S Olivia. (2007). **Financial Literacy and Retirement Preparedness : Evidence and Implications for Financial Education.** : Business Economics.